

KÁLUSZ

haméleg-, bányamivelő és sógyártó társaság Bécseben, Canova-utca 5. sz.

ajánlja a vetődészek alkalmából különösen kapás (répa, burgonya, stb.) kereskedelmi növények, takarmány-fűvek részére...

Haméleg-trágya és magnesia készítményeket, valamint haméleg-trágya salétromot,

a tartalom biztosítása és a gazdasági kísérleti állomások ellenőrzése mellett. — Árjegyzék és bármely vasúti állomás fuvar-telével, készséggel és ingyen is gál.

Raktár és ügynökség Budapesten, Lohmayer J. F.-nél, IV. ország-ut 6. sz.

Rendkívüli!

jutányos áron kaphatók gyönyörű

selyem és ruhakelmék

DETSCHY és WEISSBERGER

női divatrua üzletében

Budapest, bécsi-utca 2/a sz.

Minták kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

Megrendelések gyorsan és pontosan eszközöl-tetnek. 352 (8-25)

LÖRINCZ ISTVÁN, LÁBBELI GYÁRNOK

Budapest, országut 19-ik szám, ajánlja

férfi-, női- és gyermek-lábbeli gyártmányait,

melyekkel az 1873. évi kecskeméti országos kiállításon bronz-, az 1873. évi bécsi világkiállításon pedig érdem-érmert nyert.

Megrendelések helyben és vidékre, nagyban és kicsinyben a legnagyobb pontossággal eszközöltenek.

Különösen a bekövetkező őszi és téli idény alkalmára igen kitűnő és jó vízhatlan bagarja-cizmák is készíttetnek.



Budapest, október 18-án 1874.

42-dik szám.

ELŐFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft.

XXI. évfolyam.

HIRDETÉSEK DÍJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyezéri ígtatásnál 15 krajczár; többszöri ígtatásnál 10 krajczár.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT” magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-dik szám) megjelent s minden könyvkereskedésben kapható:

PÓT-SZÓTÁR a német és magyar szótárhoz.

Dr. BALLAGI MÓR, tanár.

Deutsch-ungarisches SUPPLEMENT-LEXIKON zu dem Wörterbuche der deutschen und ungarischen Sprache von Prof. Dr. MORIZ BALLAGI.

Ara füzve 1 forint.

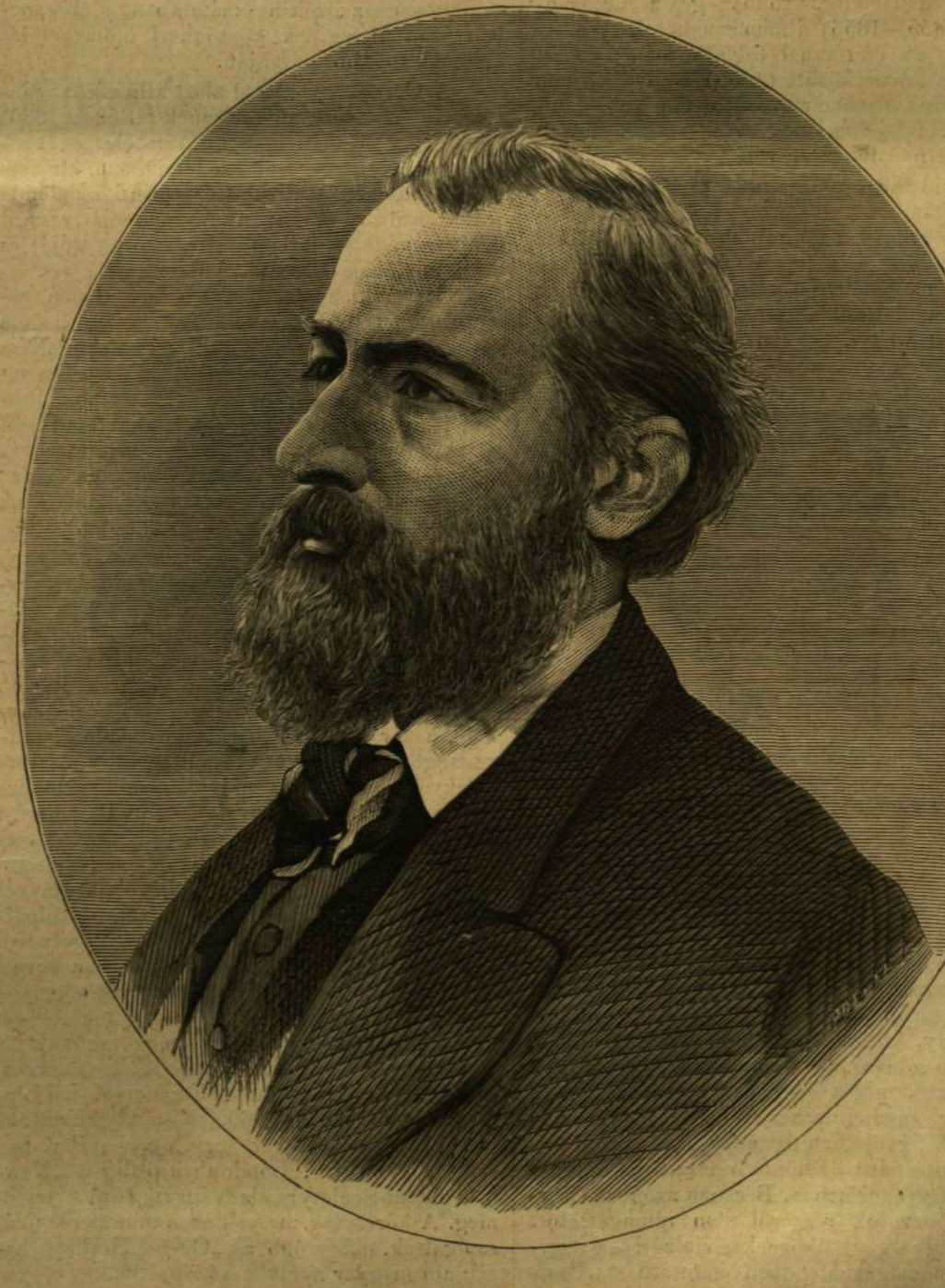
E kis munka az eddigi német-magyar szótár-irodalom kiegészítése akar lenni több tekintetben: először a mennyiben szerző német-magyar szótárának utolsó átdolgozása óta (1862) kifejlett szakirodalmak, mint a hadi, kereskedelmi, vasúti, erdészeti, tornászati stb., egy csomó új műszót hoztak forgalomba; másodszor a mennyiben régóta létező nyelvünk számos kifejezéseit, átviteli, szójárásait és közmondásai szótárilag fölhasználva nem voltak; s harmadszor a mennyiben a régebbi szótárakban fölvetett anyag hibásan volt fölhasználva s a német kifejezés annak nem egészen megfelelő magyar szóval lett kifejezve.

BUDAPESTI KALAUZ.

Table with multiple columns listing various services and businesses in Budapest, including AGYAGÁRUK, FODRÁSZOK, KÖNYVKERESKEDÉSEK, MINISZTERIUMOK, PAPIR-, RAJZ- ÉS FESTŐSZERKÉRESKEDŐK, POSZTÓTÁR, RUHARAKTÁRAK, SZÁLLODÁK, THÉA ÉS RHUM, ÜVEGKERESKEDÉS, VARRÓGÉPEK, ZONGORA-RAKTÁRAK, and others.

CZERMAK N. JÁNOS. 1828-1873. Budapesti kir. orvosgyelet megalakulásának évfordulója október 14-én van, s ezt az egyet vagy tudományos diszel-előadással, vagy valamelyik elhunyt tagja fölött emlékbeszédrel tili meg.

sokat utazva, s a legkülönbözőbb emberekkel érintkezve, ezenkívül sokat és igen különböző tárgyu dolgokat olvasva, fennkölt szellemével és szelid lelkületével kosmopolitának tartotta magát; mindamellett ő a szó teljes értelmében az nem volt soha, mert a german árnyalat mindenkor meglátszott rajta, de a legnagyobb méltánylással párosulva más nemzetek törekvései s az általuk elért eredmények irányában. Lelkiismeretesen iparkodott, hogy azon nemzet műveltségének szolgálatában, melynek világosságán értelemben kifejlődött, szorgalmas munkaként közreműködjék, s ugy önálló kutatásainak jelensége, mint irodalmi dolgozatainak sokoldalúsága és nagy mennyisége által szakmájában fáradozásait nem egyszer a legjobb siker követte.



CZERMAK N. JÁNOS.

A jelen évben az egyet választmányja e sorok íróját bizta meg ilyen emlékbeszéd tartásával Czermak N. János fölött, ki annak rendes, majd pedig — Pestről távoztaival — levelező tagja volt. S ezen alkalmat nem mulaszthatom el, hogy az orvosok körén tul, nagyobb közönség előtt ne ismertessem meg az elhunytak nemes alakját, ki életében a természettudományi munkása volt, kinek hírneve késő nemzedékek előtt is ismeretes fog maradni, s ki minket különösen azért érdekel, hogy több mint két éven át közöttünk tartózkodva, egyetemünk és orvosi köreink büszkesége volt, s tudományos művelődésünk érdekében hasznosan hatott közre. Czermak Nepomuk János 1828. június 17-dikén Prágában született, cseh származásu szülöktől; apja keresett gyakorló orvos volt, s rokonságában és családjában az orvosi pálya ugyszólván hagyományosnak látszott. Szülei házában igen gondos, határozottan német irányu neveltetésben részesült, s azt már ifju korában elhagyva, mint orvoshallgató a bécsi egyetemen töltött egy év után tanulmányait Boroszlóban, majd pedig Würzburgban folytatta, hol kiválólag Kölliker, mig amott Purkyně oldala mellett részint szövettani, részint élettani munkálatokkal foglalkozott. Tudori oklevél a würzburgi egyetemen 1850-ben nyerte el. Orvosi tanulmányait az osztrák egyetemek lankasztó légkörén túl, a német egyetemeken vegyezte, teljesen magáévá tette azon tárgyilag, inductiv kutató irányt és serény irodalmi munkásságot, nemkülönben az igyekezetet környezetének buzdítására, mely jó sajátosságok együttvéve köszönhetik a németek tudományos haladásukat, s értelmi fejlettségüknek mai korbeli magas fokát, valamint annak hatása ki-terjedését eddig nem sejtett mértékben. Czermak a német műveltség közvetlen befolyása alatt nevelkedve és annak előnyeit látva, erős gyökert vert benne a hit a németek végzetesüri hivatása és szellemi fensősége iránt a tudományos vizsgálatok terén. Azonban igen különböző országokban tartózkodva és

Kiadja és nyomtatja a „Franklin-társulat” magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest (egyetem-utca 4-ik szám).

a nyilvánosság elé s ezen sikeres buvárkodásai eredményezték, hogy egykori boroszlói tanára, Parkyné, ki ekkor az élettani mint Prágában tanított, ide őt maga mellé tanszéki segédül meghívta, mely állásra Czermak csakugyan ki is nevezett.

Parkyné azon élettani iskolához tartozott, mely az összehasonlító bonczati ismeretekből indult ki, s ha őt is kísérleteket, ezek igen egyszerűek voltak, egyszersmind pedig magukon hordták a kezdet bélyegét. Czermak ellenben már azon élettani iskola híve volt, mely az élettani művelést egész kiterjedésben a legnagyobb következetességgel a természettani kutatómóddal kísérlettel alapszintű iparkodott eszközölni. A mester azon iskolához tartozott, mely már a múlt köreiből lépett, míg segéde a jövő iskolájának küszöbén állott, s mindenestire Czermaknak Németországban szerzett jeles élettani képzettsége és ezen alapuló tudományos önállósága mellett tanuszkodik, hogy a már egyszer megindult irányban biztosan és sérényen haladt előre.

Czermakról Prágában tartózkodása alatt (1851—1855) jeles értekezések egész sora jelent meg, s kivált a szem élettanára és a bőrnek, mint érzékszervnek működésére vonatkoztak. Erejének teljében levő és ennek tudatával bíró fiatal buvár munkássága volt ez, mely Czermakot a prágai egyetemen élettani magántanár, majd azután Gratzban az állattani és összehasonlító bonczati tanszék elnyerésével jutalmazta.

Az állattan és összehasonlító bonczati Czermaknak nem volt tulajdonképeni szakmája, s inkább csak azért nevezetett ki ezen tanszékre, hogy munkássága eredményével arányban nem levő segédi állását tehetségeinek inkább megfelelő helyre cserélje föl. S Czermak iparkodott ugyan új szakmájában a tanári állásnak megfelelni, mint erről az állattan összes fejezetét magában foglaló tájékoztató előadása tanuszkodik, azonban gratz tartózkodását (1855—1856) átmenetnek tekintve, itt is kivált az élettannal foglalkozott, a bécsi akadémia iratai között (1855) kiadva a szem és bőr-érzék élettanára vonatkozó újabb tanulmányait. Itt jelent meg értekezése a csörgőgigónak hangzó szervéről.

Rövid tartózkodása után Gratzban a krakói egyetemhez neveztetett ki az élettani tanárává, így tehát került ugyan végre oly állásba jutott, mely képességeinek és eddigi tanulmányainak megfelelt. Itt vált lehetővé, hogy az egyetemen élettani intézetet szervezzen, s segédül Piotrowskyt, ki most az élettani tanára, védné maga mellé, több rendbeli dolgozóval gazdagította az irodalmat.

1857-ben télen szabadságon Bécsben találjuk őt részint Brücke, részint Ludwig élettani dolgozóiban, melyek akkoriban a legnevezetesebb ilyen művek voltak.

Bécsben szabadságon léte alatt kezdte meg a gége élettanára vonatkozó nagyjelentőségű vizsgálatait, s azon szerencsés ötlet, hogy a gégenek és a toroknak a Lison-Garcia-féle tükrökkel közvetlen szemlélését — mesterséges világosság és vetítő tükrök felhasználásával — a napfénytől függetlenül, s így minden időben gyakorolhatóvá tette, felettébb termékenyítőleg hatott nemcsak a gége életműködésének kutatására, hanem még inkább a gégebántalmak fölismerésére és gyógyítására. Az orvosi gyakorlat ezen terén Czermak idejéig a szó teljes értelmében a setében tapogatóztak, s közvetlen előtte is, miután a Lison-Garcia-féle tükrök csak a nap fénye által iparkodtak megvilágítani, a gége vizsgálását minden időben elegendő könnyűséggel és így kellő sikerrel eszközölni nem tudtak.

Czermak értekezését a gégetükrök helyes használásáról, s a gége működéséről a légzésnél és némely, különösen arab betűk képzéséről, 1858-ban a bécsi akadémia kiadványai között tette közzé, míg a bécsi orvos-egyletben és a „Wiener medicinische Wochenschrift“-ben ügyfeleit figyelmeztette annak addig nem sejtett fontosságára és könnyű használatosságára az orvosi gyakorlatban. Bécsben azonban Czermak az orvosok részéről nem támogatott abban, hogy a gégetükröknek körjelzési és gyógytani hasznosságát betegeken bemutathassa, Pestnek lévén fenntartva, hogy a jeles buvárnak ezen törekvéseiben kezet nyújtson, s mondhat-

juk, hogy a gégetükrök orvosi gyakorlati alkalmazásának történetében Czermak és Pest egymás mellett foglalják el az első helyet.

Schorrdann tanár nyugdíjba lépése folytán megürült élettani tanszékére Czermak 1858-ban neveztetett ki, s az ezen egyetemen azon évi június 22-kén foglalta el igen érdekes előadással az idegműködés sebességének megméréséről Helmholtz szerint. Előadása egyszerű, gőrdülékeny és érthető volt, s értett ahhoz, hogy a tárgyat hallgatóinak szükségéhez alkalmazza, minél fogva se többet, se kevesebbet nem mondott, mint mennyi annak helyes fölfogására megkivántak; ehhez járult, hogy előadását mutatványokkal kísérte.

Czermaknak nemcsak beköszöntő előadása volt jeles, hanem a következő többi előadásai is az elsőhöz hasonlítottak, minék folytán a tanulók érdeklődése azt élettani iránt a legnagyobb mértékben fölébredt. Czermak a mai korbéli német egyetemi tanárok mintaképe volt, kik a buvárlatra fektetnek főszólyt, s tanteremük látogatottságát azáltal iparkodnak biztosítani, hogy előadásukat tanulságossá, érdekessé és vonzóvá tegyék. Czermaknak teljesen hatalmában állott a mutatványos és kísérleti előadások művészete, mihez járult szives magaviselete hallgatóirányában, s így igentermészetes, hogy csakhamar orvoshallgatóinak kedvenczévé vált.

Előadásait az orvosi karnak újvilág-utcai épületében minden tekintetben rozsz tanteremben kezdette meg, s ott tartotta azokat néhány hétig, az 1857/8-diki tanév végéig. A következő tanévben, azaz: 1858. november 3-án megnyitotta az élettani intézetet, mely fíradozásai folytán jött létre és szeretetettel föl az ország-uton levő állatgyógyintézetben. Ezen intézet nem volt ugyan nagy, de első hazánkban és eléggé tágas arra, hogy a tanáron és segédén kívül önálló vizsgálatokkal mások is foglalkozhassanak abban. E sorok írója még tanuló korában szintén ott kezdte meg kiképzését az élettani eszközök használatában, s első sorban azon intézetnek köszönheti előmenetelét életének további pályáján.

A Czermak vezetése alatt álló élettani intézet tudományos működésének (1859 és 1860) irodalmi termékei megjelentek az „Orvosi Hetilap“-ban, a magyar tud. akadémia, a m. kir. természettudományi társulat és a bécsi akadémia iratai között részint az elhunytak saját, részint pedig segédeinek (Bassinger, e sorok írója) és tanítványainak (Machik, Adler) neve alatt.

Czermak azonban munkásságával nem szorított pusztán az iskola falai közé, hanem tevékenységét azon túl is kiterjesztette. Nem elégedett meg azzal, hogy az ifju orvosi nemzedéket nevelje a szabatos természettani élettani iskolában, hanem egyszersmind feladatát tüzte ki annak számára a gyakorló orvosok megnyerését is, kiknek képzésete azon időre esett, midőn az élettani az orvosi tanításnak igen mostoha gyermeke volt.

A budapesti kir. orvosegyletben, melynek rendes tagjává lett, Czermak több előadást tartott különböző élettani készletekről és vizsgálati módszerekről, ezen előadásait úgy intézte, hogy tagtársai az élettani azon vívmányainak egynémelyikével megismerkedjenek, melyek gyakorlati jelentőségük. S közlékenysége, a társalgásban barátságos modora, műveltsége, tudományos készülsége és őszinte törekvései a haladás pályáján mind előbbre menni, annyira megkedveltették őt Pest orvosi köreiből, hogy nemcsak régi és tekintélyes gyakorló orvosok rendszeren látogattak élettani előadásait, hanem legnagyobb rokonszennvel viselkedtek személye iránt, s szívesen szolgáltattak kezéhez kóreseteket, melyek segélyével a gégetükröknek sikeres használatát az orvosi gyakorlatban megalapítása sikerült, s így itt Pesten érvényesítette azt, minék lehetőségét már előbb látta. Így irhatta meg munkáját a gégetükrök értékesítéséről az élettanban és orvosi gyakorlatban. Ezen munka Engelmann-nál Lipcsében első ízben 1860, második kiadásban pedig 1863-ban, míg francia nyelven Párisban szintén 1860-ban, Londonban pedig a „New-Sydenham-Society“-kiadványai között jelent meg. A kóresetek, melyek ezen munka alapjául szolgáltak, már előbb az „Orvosi Hetilap“-hasájain magyar nyelven közöltek.

Páris akkoriban az európai kontinensnek senki által kétségbe nem vont központja lévén, Czermak azon meggyőződésben, hogy onnét a gégetükrök használása gyorsabban fog elterjedni, 1860. év tavaszán és őszén odament, több héten át ott tartózkodott, s sikerült annak számára az orvosi körököt megnyernie, mi személyes föllépése nélkül sokkal lassabban történt volna meg. S ugy ezen párisi, mint későbbi londoni utazása legnagyobb befolyással volt arra, hogy ezen vizsgálati módszer csakhamar az egész művelt világ orvosainak köztulajdonává váljék, a betegek legnagyobb hasznára.

Az azonban azon időben, midőn Czermak a gégetükrök alkalmazása körül sikeresen fíradozott, nálunk föltartóztatlan mozgalmak indult meg, melynek elve volt, hogy a nemzet nyelvében él és nyelvével enyészik el, minék értelmében egyszersmind kívántuk, hogy egyetemünkön a magyar nyelv legény hivatalos és uralkodó. Ezen irányban először a tanuló ifjuság járult kérvénnyel Ő Felsége elé, majd pedig a sokévi abszolút uralom után választás utján újralakult egyetemi tanács tett fölterjesztést, s ezen utóbbit, nemkülönben az akadémia elnökének, Desseffy Emilnek Sárospatakon, az ottani református főiskola háromszázados évfordulóján tartott beszéde részéig hatást gyakoroltak. Láttá azt, hogy ezen rendszer, melynek uralma alatt egyetemi tanárrá lett, ezen országban idegen, gyűlölt és mindinkább fokozódó ellenszennvel találkozok, s ezért még akkor, midőn a nemzet és a bécsi kormány közt a küzdelem járván folyt, 1860. júliusban a pesti egyetemen foglalt állásáról lekészöndvén, mint magánember szülővárosába, Prágába vonult.

Czermakot távozásakor szives részvétünk kísérte. Talán nem hibázok, ha kimondom, hogy ő volt egyetemünk az egyedüli német tanár, ki nemzeti törekvéseink jogosultságát elismerte, törekvéseink irányában jó indullattal viselkedett, s őszintén kívánta, hogy jó reményeink teljesedjenek, habár nem egyszer szoros baráti körben azokat vérmeseknek tartotta, s úgy vélekedett, hogy valamint hazájában Csehországban, ugy nálunk is igen nehéz, erőfeszítő munka lesz a német kultúra hódító hatalmát a nemzeti műveltség ernyedetlen és hathatós fejlesztésével ellenszennyozni. S a magyar tudományos akadémia Czermaknak hazánkban hasznos működését, nemkülönben irányunkban rokonszennes magaviseletét méltányolta akkor, midőn őt 1868-ban kültagjává megválasztotta.

Czermak Prágában még tanszéki segéd korában nősült, feleségül véve Laemel gazdag bankár leányát. Ezen házasság szerelmi vonalzon alapult, de a leány atyja igen nehezen egyezett abba, míg későbbben vejét megkedvelte, s midőn Czermak Pestről távozva, Prágában megtelepedett, szives készülséggel elősegítette őt magán élettani intézet építésében. A prágai élettani intézet esinos és cél-szerű épület volt, melynek tervezésénél és berendezésénél Czermak a krakói és pesti élettani intézetek föllállításánál szerzett tapasztalatokat értékesítette. Ezen intézetben előadásokat lehetett tartani, a tanáron kívül mások is dolgozhattak abban, s ottani munkálatai részben magyar nyelven is megjelentek az „Orvosi Hetilap“-hasájain (1860—1864), német nyelven pedig külön füzetben láttak napvilágot, melyet 1864-ben fivére, Czermak K. bécsi könyvkereskedő adott ki.

Ugy látszik, hogy Czermakot, ki kora ifjuságától fogva mindig egyetemenek élt, a magánélet egyhangúsága nem elgítette ki, s miután nem sikerült elérnie azt, hogy a prágai egyetemen az általa épített intézetet átvegye, s azon küzdelemben, mely Prágában a csehnek és németek között folyt, résztvenni nem akart, a meghívást a jeni egyetem élettani tanszékre, hol előtte Bezdold, korunk legfényesebb elbuvárainak egyike működött, elfogadta.

Jeniában 1865-től 1869-ig tartózkodott, s néhány apró tudományos értekezéssel kívül jókora vastagságú füzet jelent meg tőle, mely a „Rosensaal“-ban 1867, 1868 és 1869-ben tartott népszerű előadásait tartalmazza. A jeni Rosensaal-ban tartott előadások jövedelme az ottani egyetem archeológiai muzeuma költségeinek fedezésére fordítottik, s az egyetemi tanárok erkölcsi kötelezettségüknek tekintik azokban eszelekvőleg résztvenni. Ezen előadások költötték föl benne az eszmét, hogy

az élettani ismereteknek nagyobb körben terjesztésével kiválóan foglalkozzék, oly módon, hogy tudományos előadásait minden különös előismeret nélkül, egyedül a figyelmezés és képzelés segélyével minden művelt ember megérthesse. Ezen feladat végrehajtására azonban Jena ki város, s Czermak ugy szölván kényszerítve volt, hogy valamely központi helyre cserélje föl azon városát, hol négy évet zavartalan kedélyességben töltött. Egyfelől ott állott előtte Páris, hol rokonai és ismerősei voltak; másfelől pedig a hozzá közelfekvő Lipse vonta magára figyelmét, mely jól fölszerelt tudományos intézetek föllállítása, nemkülönben kitünő tanároknak az egyetemhez meghívása által a német tudományosság központjává lett. Czermak ingadozott, s végre Lipsebe az vitte őt, hogy gyermekei németek maradjanak.

A lipsei egyetemen mint rendes tisztelteti tanár 1869. november 13-kán tartotta székfoglaló előadását, melynek tárgya volt „az élettan mint általános művelődési elem.“ Ezen előadásában fejtegette, hogy az élettan úgy mint a természetben, lélektan és a világtörténelem a magasabb műveltségnek elengedhetlen kelléke, s annak minden egyetemi hallgató lezke-rendjében elő kellene fordulnia.

S hogy az élettan népszerűsítésének megvalósításához gyakorlatilag minél nagyobb eredménnyel hozzájáruljon, saját költségén népszerű élettani előadások tartására berendezett intézet és néző-terem építéséhez fogott, mely 1872-ki december 21-én megnyitott. Ezen néző-teremben tartotta 1873. jan. 24-és 25-én előadásait az állatok hypnotikusáról, hogy azon hihetetlen értelmesség ellen sorompóba lépjen, melyet a szabatos természetbúvárlat szellemétől teljesen át nem hatott — habár egyébként magas műveltségű ember — a természetjelenségek irányában tanúsít. Ő maga részéről azon illettettségű fogott munkájához, hogy a vizsgálat pontosságát, a bizonyítás szigorúságát és a bírálat élessége, mely nélkül a művelődés ellenségeinek, a könnynehívőségnek és babonának terjedése ellen sikeresen küzdeni nem lehet, csak akkor fog valóban meghonosodni az emberek között, ha a természet szabatos szemlélése szokássá és ezen szellem köztulajdonává vált. Ezen előadásai a „Gartenlaube“-számjában jelentek meg.

Czermak Lipcsében még az anyag kerégséről, az erőfentartásáról és a szívről tartott népszerű előadásokat, s ezeken kívül még meg kell említenem értekezését a villamos kettős emeltyűről, melylyel a lipsei egyetemi orvosi kar nevében Weber Ernő Henrik tanárt tanári székfoglalásának ötvenedik évfordulóján üdvözölte.

Rosenthal tanárral együttesen magára vállalta az „Internationale wissenschaftliche Bibliothek“-szerkesztését, mely az angol „The International Scientific Series“ mintájára készült, melyben Angolország, Amerika, Franciaország és Németország legelső írói népszerű modorban előtűntek a természeti és ezzel rokon tudományok terén az emberi ismeretek mai állásait.

Ha áttekintjük Czermak életét, nem tagadhatjuk, hogy nevéhez életrevaló eszelekedetek hosszú sora fűződik, azonban kétségtelen az is, hogy azoknak száma még nagyobb lenne, ha tartósnan jó egészségnek örvendett volna. Már 1858-ban, Bécsben léte alatt gyengélkedni kezdett, s később mind nagyobb és nagyobb mértékben erőt vett rajta a kór. Erős szervezete sokáig küzdött a lassan bár, de folytonosan pusztító halálós bajjal. Valahányszor türelhetően érezte magát, mindannyiszor szerényen munkához fogott, s még 1873. télen azt írta, hogy csodálatos módon felüldült és jól érzi magát, ez azonban nem tartott sokáig, mert ugyanez év (1873.) szeptember 16-kán kimerítő szenvedés után elhunyt. Balogh Kálmán.

## Régibb magyar írók esarnoka.

II.  
Kármán József.

(Folytatás.)

Azokban hagyjuk »A nemzet esinosodását« elert és el nem ért vágyaival: nézzünk egy vidámabb képet, a hol a

komoly érzés fájalmában gyönyös nevetésre fakad. Itt van a »Módi«, ma divantnak mondja az irodalom, bár a nép még sok helyt ragaszkodik a régibb szóhoz. Egy magyar uri család háztartásával és belső életével ismertem meg bennünket, a mult század végéről, egyben mutatékul a többire — de nem úgy, hogy azt megszeressük. Nem sok szeretni való volt azon az elfranciaosodott — németesedett, kifestet, igaz érzéseiből kivetkőzött életem. A jó öreg Oreczy Lőrincz, a kinek pedig módjában állt a java társaságokkal megismerkedni, nem ok nélkül vonult falura, hogy onnat csufolja a hiúságos, türes városi életet, diesérje a falusi élet egyszerűségét, s találon szeretni valót a jobbágyok jámbor megelégedésén s a kóborló cigány szertartás nélküli szabadságán. Barcsai Ábrahám köztük jár ugyan a fényes társaságok hölgyeinek és urainak, de szive teljesen egyedül érzi ott magát, s oda vágyik öreg barátja ősi magányába, s annak panaszolja el, hogy milyen hiúság ide fent az élet. A kiszolgált generalis Gvadányinak ajkáról, bár könyve ott van az élkelő dámák asztalán, szintén csak güny jut a magas állásnak éltere, s a becsületlen feleskei notárius, minden együgyűsége mellett is, magas erkölcsbirként áll fölöttük. Ime itt van egy kép ebből a társadalomból. Az író bevetődik egy magasabb rangu ismerőséhez, a hol az ur testi-leli barátja, az asszony jó barátja annyira-mennyire. »Belépve az első szobába, találon az urat, gondolják meg, a szakácsnéval, — konsiliumot tartottak a konyha-czédula felől.« Nem sok idő múlva az asszony is kirohan egy hajpor köpönyegben, szélylyel rázott hajjal a szobából, és affektált ijedéssel elkiáltja magát: »Jézus! A mint látja az ur, én még egészen negligibe vagyok. Biz Isten épen most ébredtem föl.« Vala pedig ekkor 10 óra. »Kincsem, parancsold föl a csokoládét!« Az írót ott marasztják reggelire, sőt ebédre is. Reggeli után a férj szomoró szívre megy a hivatalba, a vendég pedig abban a megtiszteltetésben részesül, hogy az asszony öltözködésénél jelen lehet, hogy addig azt mulattassa. »Az asszony belép és letelepedik az öltözködő asztalkához. Két szobaleányok foglalatokodnak haja fodorgatásával. Ezek örökké futkosta; ha megcsináltak egy óraban valamit, más szempillantásban újra el kellett rontani; most a hajtó volt rozsol szurva, most ez a hajszál feljebb állott, mint a másik. A vége a komédiának a volt, hogy mind-egyik egy pár jól arányzott pofonvágást, egynehány kanaille titulust, egy pár vörös kಿಸirt szemet vettek ki azon erőtlenségek templomból.« Következett a vendég föladata, a hízelgés, dieséret és mulattatás. Egy könyv hevert az asztalon, melynek címet nem volna illő megmondani. »Csak francia könyveket szokott olvasni az asszony?« Néha unalomból németet is. »És magyart?« Csodálkozó kacagás. »Már föltemtem magamban, hogy egész könyvtárt veszek magamnak; megszerzem az egész magyar szép-literatúrát; nem kerül többé 30 krajczárnál.« Ebben még volt is valami igaz, s azért nem lehetett szólni. Következik az ismerős hölgyek bírálatá. X. kisasszony olyan parasztos természetű, hogy a multkor egy társaságban, midőn arról volt szó, hogy egy tál étel hat aranyba került, ő azt hitte, hogy a tálról beszélnek

s nem az ételről. Még azt sem tudja, hogy egy tál étel hat aranyba kerülhet. A másik meg olyan főkötőben jelent meg, melyet ez előtt három hónappal viseltek. Azután, mint a konyhaszolgáló, se nem festi, sem nem parfümírozza magát. S a mi legszebb, ha valaki vagy hízelkedést, vagy dieséretet mond neki, elpirul. No a E. kisasszony, az meg egészen paraszt leány: a napokban egy bika elejébe szalad, és mint valami fejő szolgáló meg nem ijedt. »Ezen szóra az én asszonyomk fölugrik a székről és elsikoltja magát: »Jézus, Jézus, mindjárt elájulok!« Mi az? »Egy pók az asztalkámon mászott.« Mert tudni kell, hogy minden dának választani kell szint, mely az u. n. leibfarb; egy bizonyos nótát vagy éneket, a melyet minden alkalmatossággal danolgasson ha maga van, ha felelni nem tud vagy nem akar; egy bizonyos állatot, a melyet szeressen, egyet, a melyet utáljon és a mitől féljen. S ezeket ott is látni kell, a hol nincsnek.

Azonban veltére elkészült az ifju asszony. Haja föltornyozva, orcája, a mely a jó természettől is eléggé eleven pirossággal volt megáldva, a kendőző szer rózsával beborítva, szemöldöke lopott bársonnyal feketítve, egy szóval az egész fő a mesterségtől annyira megterhelve, hogy nehéz volt megkülönböztetni, a jó Istentől reánk ruházott Isten képe-e, vagy valamely tudatlan képiro inas püsser munkája.

Két óra felé megérkezett az ur: a fölpánczélzott istenasszony méltóságos mosolylyal fogadja, s nemokára ebédhez ülnek. Egy öreg magyar ur is vendége volt az asztalnak, a régi iskolából, folytonos ellentétet képezve a háziasszonyval. Az asszony beszélt a módíró, bírló, pántlikájáról és magáról. Az öreg az ételről, vetésről, az ősem paripájáról, hat kancazának geneologijájáról; keveset procezszuszairól és az időről. Az írónak, szerencsétlenségére észbe jutnak a gyermekek. »Hol vannak az én kicsinyeim? Ők nem szoktak itt emni?« — Az asszony különböző szemetek vetett reám. »Hol vannak? A hol nékik szükségképen kell lenni, a dajka szobájában. Miért lennének itt emberséges emberek között?« A gyermekek helyett tehát beszél az ifju asszony ölbe való kutyácskájáról. »Oh de mi csoda nagy ijedséget is szenvedtem el, kérem az urat, minap miatta. Mélyen gondolkoztam, ő az ölemben fektött, leesik és keservesen sikoltott; biz Isten, a kőnek is megesett volna a szive rajta; én azt gondoltam, hogy a esontocskája törött el; nézem, és szerencsémre a kanapé párnájára esett!« — Ezen szóra a más szobában nagy zördülés esik. A kis leánya volt, és az asszony egész hidegséggel azt felelte: »Majd felkel!«

Ebből elég volt emnyi; még csak a férj keserves panaszát se hallgassuk meg, az egykori ártatlan, szende leánykának ilyenféle való átváltozása miatt; nézzünk rokonszennesebb történetet e széppel és ruttal megrakott életből. Rokonszennes, szomorú és szép: egy fiatal leány története »Fanni hagyományai« cím alatt elbeszélve. Mínthogy a szerkesztő, az író nevét szándékos titokba burkolva közölte azt az »Uránia«-ban, így mint egy boldogtalan fiatal nő hagyományait, némelyek pillanatra még hajlandók is voltak íróniünk névsorát egygyel szaporítani: Fannival. Azonban a mű előadásából és szerkesztérből világos, hogy az Kármán műve; mind-

össze is a lélektani vonások finom és megkapóan igaz volta támaszthatja pillanatra azt a gyanút, hogy a mű irásánál valamely nő leveleit vagy napló-jegyzeteit is felhasználhatta. Azonban a ki úgy ismerte a női szívet, mint a hogy Kármán valószínűleg ismerte: az írhatta, az ő tehetségével, maga is. Egy szép, rövid szerelmi tragédia az egész történet, napló és levélalakban elbeszélve. Tulajdonképp egyetlen szív története, de mert igaz, megható és

fiatal emberrel találkozik véletlenül, s az egyszerre ura lesz szívének. Erzi a támadó szerelem minden kényét, kínját, a féltés gyötrelmeit s a viszont-szerelem édes boldogságát. Azonban közibök lép a világ, az emberek rossz akarata, a sors: s a célját nem érhető leány elég saját tüzében, a szerelem boldogtalanságában. Annyi boldogsága van csak, hogy szeméit kedvese fogja be, haldoklásakor. — A mű, a maga kicsinységében, egyike legjobb elbeszélé-

### Olaszországi képek.

#### II.

##### A mai Róma.

A mai Rómának egészen más alakja van, mint a réginek; minden főtüzéje más irányban metszi keresztül a várost, mint hajdan. Nincs oly hatalmas képzelőtehetség, mely a régi nagy köztereket, például az egykori Mars-mezőt, ama háztömegek között, a mely most azok helyét borítja, föl tudná fedezni. Valóságos kísértetszerűnek tűnik föl mikor például a szűk és piszkos zsidónegyed közelében vagy

nehány lépésnyire a legkülönbözőbb, noha nem a legvirágzóbb ipartevékenység zajos színe-lyére jutunk, s ebből csakhamar ott lehetünk a legfalusiasabb színezeti csend, magányosság és nyugalom kedves tanyáján. És e tarka zürzavar fölött komoly méltósággal emelkednek ég felé a régi Róma sötét romjai, egy több évezredig tartott dicső mult megannyi óriási árnyképei gyanánt.

Az elemek, a természeti és művészeti tárgyak e sokszerűségének tulajdonítható leginkább, hogy az „örök városban“ minden idegen talál valami újat, valami érdekelt magának, és a folytonosan megújuló benyomások miatt sohasem fáradhat ki annak szemléletében. „Róma mindig új“ — szokták mondani az idegenek, habár évek óta otthonosak is a világtörténelem ez élő muzeumában. Ehhez járul még az is, hogy az a sok halom, a melyeken a mai Róma fekszik, s melyeknek majdnem fele romokból képződött, mindenütt és mindenütt érdekes és festői látványt nyújt s meglepően szép csoportokat képez. Róma még abban is páratlan, hogy valamenyny jelentékenyebb magaslatról: a Monte Marióról vagy a Capitolium tetejéről, az Aventinről vagy a Monte Pincioról, San Onofrióból vagy pedig a Ludovisi-villából tekintve mindig új panorámát nyújt a szemlélőnek, a mely nagyszerűségben és festői szépségben mindig túlhaladni látszik az előbb látottakat. Mellékelt rajzunk a Santa-Sabina zárda kertjéből tekintve tünteti föl az örök várost, mely innen majdnem egész terjedelmében átpillantható.

Valamint Róma építészeti arculata a leg-tarkább változatosság élénk látványát nyújtja, úgy a város mai lakossága is a legkülönbözőbb alkatrészekből van összetéve. A régi római vér aligha létezik már, még talán a legelőkelőbb

családoknál sem, a melyek nagyobbára még csak nem is olasz eredetűek. Inkább tekinthetők a régi rómaiak utódainak az alsóbb néposztályok szülöttai, a montigianik és trasteve-rinik. A „Negozianti di Campagna“ vagyis a

többségét Olaszország minden részéből, különösen Nápolyból, Genuából, Lombardiából, Piemontból s a volt egyházi állam tartományaiól oda sereglett bevándorlók képezik; azonkívül francia, német és angol is van elég. De bármily tarka népvgyűlékből áll is Róma népessége, együttesen mégis oly sajátlagos jelleg ömlik el az egészen, mely azt Olaszország minden más városának lakosságától föltűnően megkülönbözteti. Róma e tekintetben is egyetlen az egész világon.

### Gróf Arnim.

Egy államférfi elfogatásának híre merült föl e napokban s azóta másról alig is beszél a európai sajtó. Ez maga elegendő volna annak az egyéneknek, a kin az elfogatás végrehajtott, rendkívüli jelentőséget kölcsönözni, még ha nem emlegették volna is úgy, mint annak az embernek, a ki most közhiedelem szerint a világ sorsát tartja kezében, praesumptiv örökösét.

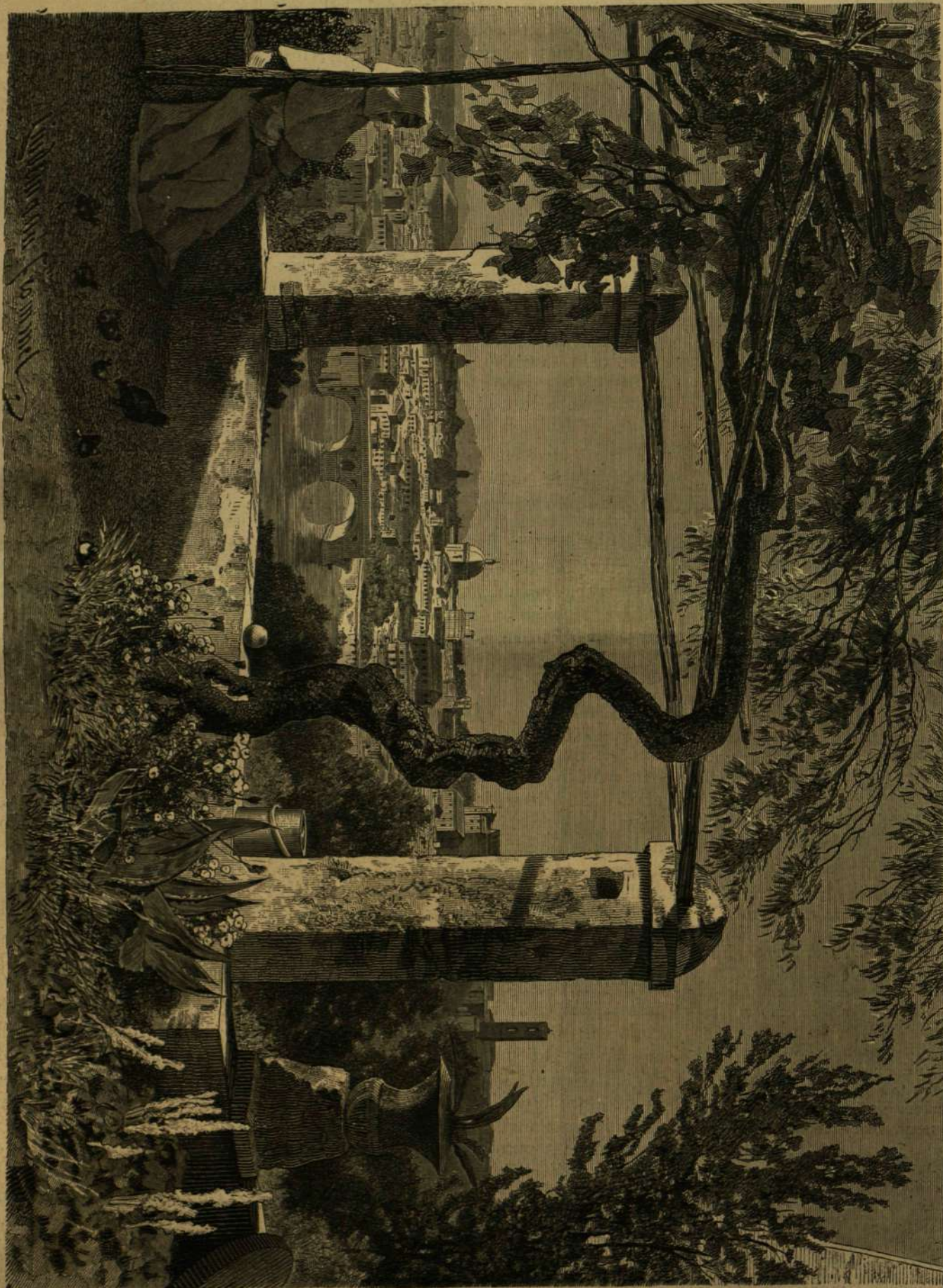
Arnimnak, a német birodalmi kancellár vaspolitikája legújabb áldozatának neve csak a legutóbbi vatikáni zsinat óta lett szélesebb körben ismeretes. De akkori szereplését még ma is sokat emlegetik, s Németországban, sőt tán másutt is, igen sokan abban a meggyőződésben vannak, hogy ha ez időben Bismarck az Arnim szavára hallgat vala, most Németországnak nem kell oly nehéz küzdelem színhelyeül szolgálnia, minőt ott egyfelől az állam, másfelől az egyház fennhatóságának párthivei oly elkeseredetten ma vívnak.

A mi Arnim gróf elfogatását illeti, az ép oly váratlan volt, mint a mily homályosak indokai s a mily megjósolhatatlan végkifejldése. Oly okmányok elsikkasztásával vádolják,



Gróf Arnim.

kereskedők, továbbá a hivatalnokok kevésbé számos középosztályáról tényként említik, hogy az oly család, mely négy egymásután következő nemzedéken át folytonosan Rómában élt volna, közöttök a legnagyobb ritkaság. A lakosság



RÓMA, a St. Sabina-zárda kertjéből tekintve.

mélyen gyönyörködött. Fanni egy nemes szívű, mely érzésű fél-árva leány (mert anyja meghalt, s atyja újra nősült), az otthoni mellőztetés, sőt bántalmaztatás következtében mind teljesebben magába vonul, s fájdalmas melancholiába süllyed. Szeretni vágyik egész lelkével, mert arra van teremtve, s maga körül mindenütt hidegséget és idegenkedést talál. Az így visszafojtott érzés egyszer tör ki, de annál szenvedélyesebben, a szerelemben. Egy

seinknek ma is; az emberi szív igaz érzéseivel van benne dolgunk, s mint mondók, néhol megkapó hűséggel esetelve. S igen valószínű, hogy a történet nemis rege, hogy Fanni, (akárhogy hívták különben a való életben) csakugyan létezett, s hogy az ifju, ki neki annyi kéjt és kint szerzett szerelme által, maga Kármán vala.

(Vége köv.)

pedig az egykori Nerva-tér szegényes, nyomorult viskói között hirtelen hol egy régi portikus maradványaira bukkanunk, hol meg egy félig elsüllyedt oszlopsort látunk fölemelkedni.

Egyetlen város sem állt ki annyi rázkódást, pusztítást és változást, mint Róma. Míg egyfelől a kereszténység lelki főpásztorának székhelyét látjuk benne, számos templomával — 300-nál is több van — s egyházi és világi fömértóságainak fényes kastélyaival és palotáival, addig a divatos városrészekben csillogó árulóltjaival egy nagy szabású modern fürdőhely benyomását teszi az idegenre. S ismét alig



Lakon-sziklavölgy Hátsó-Indiában.







ler Tivadar igazságügyi miniszter, (ki a zág-rábi jogakadémia tanácsoskodott 1838-tól 1848. évig), Dr. Wenzel Gusztáv, dr. Toldy Ferenc és Fraknói; a pesti egyetem pedig: Apáthy, dr. Téli Iván és dr. Hornig báró deáknyok által lesz képviselve. A király képviselésére a horvát bán nyert fölhatalmazást.

Huzli Károly kanonok és debreczeni prépost, egyházi pályája 50 éves jubileumát e hó 15-én ülte meg N. Váradon, hol fölszentelték. Ez alkalomra ő felsége a Lipót-rend lovagkeresztjével tüntette ki. Huzli vallás-különbség nélkül nagyrabecsült férfiú Debreczenben, s jubileumára jelentékeny összeget osztott ki a városi szegények közt. Ezenkívül Révész superintendensnek is 100 forint adót át a ref. kórházban levő szegények közti szétosztás végett.

A magyarországi protestáns egyetel közgyűlése e hó 25 és 26-ik napján lesz a budapesti ref. iskola tanácstermében. A megnyitó isteni tiszteletlen Szász Gróf kolozsvári esperes mond beszédet. A gyűlés tárgyai pedig az évi jelentések kivül következők: a választmány újra alakítása, s a választmány székhelyének meghatározása a következő három évre. Tüzetes megvitatás alá kerülnek: a vallási és erkölcsi élet, valamint a vallás- és erkölcs-tudomány egymáshoz való viszonya, melyről Dr. Kovács Ödön értekezik; továbbá az újabb időben jelentékenyen megfogyatkozott papnövendékek ügye, melyről Szász Károly fog érdemleges fejtegetést adni. A gyűlés a bibliafordítás kérdését is tárgyalni fogja.

A jogügyetemi épület új helyiségeiben e hó 20-án kezdik meg az előadásokat. A szerb-utca felé néző eddigi üres telket építették be három emelettel, mely kényelmesen van berendezve. A földszintet hivatalos helyiségek foglalják el, az első emelet pedig a dekánek szobái a tanács tanácskozó termébe. A második emeleten négy nagy tanterem van, a harmadikon három a bölcsészeti fakultásnak. Itt van a nagy aula is, amphitheatris ülőhelyekkel a tanulók számára, s karzattal a közönség részére. A gyűjtemények, kézikönyvtárak, irodák számára minden emeleten több kisebb helyiség gondoskodtak. Az egész épület termet és szobáit gőzfűtés szerint melegítik. Most már a jövő évben a régi épület átalakításához fognak.

Mi újság?

A király, a toskánai nagyherceggel és Lipót bajor herceggel, mult szombaton Gödöllőről Bécsbe utazott, de még e hét utolsó napjára visszavárták. A királyné egész esőndben tölti a napokat Gödöllőn. A királyi család, az eddigi intézkedések szerint, körülbelül három hónapig fog Gödöllőn tartózkodni. A király néha-néha, midőn a kormányzati teendők szükségessé teszik, egy-két napra Bécsbe fog ugran utazni, de az udvar karácsonyig állandóan Gödöllőn marad.

Az északi sarkutazók két tagja, Payer és Kepes okt. 17-kén este érkeznek meg Budapestre, mint a főváros vendégei. Alkalmosint kíséretükben lesz az expedíció két partfogója, Wilczek és Zichy Edmund grófok. Rákospalotáig jönnek a rendes vonattal, s ott maradván, 10 percz múlva külön mozdony szállítja be az indóházba, hol a városi hatóság, a tud. akadémia és földrajzi társulat küldöttsége üdvözlök az érkezöket, s négylovas hintókban szállítják a „Hungária” szállodába. Még ez este a nemzeti színházba mennek, hol „Hunyady László” operát adják elő. Ezt vacsora követi. Vasárnap délután a lovérseny tekintik meg, hétfőn este pedig a földrajzi társulatnak a redout nagy termében tartandó ülésén jelennek meg, s Payer németül, Kepes pedig magyarul tart előadást. A redout termébe belepiti díjakkal lehet jutni, s a jövedelem az expedíció tagjainak rendezett gyűjtéshez csatolatik. Kedden délelben ünnepi lakoma lesz a Hungáriában, és szerdán tova utaznak a vendégek.

Honvéd-emléket lepleztek le e hó 11-én Sepsi-Sz. Györgyön, a Háromszékről való elcsett honvédek emlékt, a város főterén. Az egész környéket birtokosság mind összegyűlt e nap S.-Sz. Györgyön, s a székházról, a szék lobogójának előlvetéle mellett, indult meg a menet a szoborhoz. Ott volt a szék és város hatósága, különböző felekezetheli papság, hon-

védéségi tiszték, az ipartársulatok, iskolák zászlók alatt. A Szózat éneklése, harangok zúgása alatt érkezett egy távirati üdvözlök Zichy Mihály hazánkfiától Párisból, ki néhány nap óta ott van, s műtermét a Haussmann-boulevardon rendezi be. A „Gaulois” hosszabb cikkben ismerteti Zichyt a párisiak előtt, s meg van győződve, hogy művei nagy szenzációt fognak kelteni a francziáknál, valamint arról is, hogy a pedans kritika összeráncolja homlokát fölöttük.

Házasságok. Jeles tájféstök, Keleti Gusztáv, az orsz. mintarajzta noda igazgatója jegyet váltott Eleméry Izabella kisasszonnyal, néhai dr. Eleméry Ferenc kalocsai főorvos leányával. — Richter János, a nemzeti színház operai igazgatója jegyet váltott Duna-Pentelén Szitányi Mariska kisasszonnyal, özv. Szitányi Vilmosné leányával. — Dr. Molnár Antal képviselő pedig ehéten vezet oltárhoz Szamosújváron Simai Klementin kisasszonyt, Simai Gergely törvényzéki elnök leányát.

Renz lovartársulata e hó 13-ikán tartotta utolsó előadását. A löpant czirkusz nem volt mégis befogadni a közönséget. Előadás után rögtön elutaztak külön vonattal Hamburgba, a mi 6000 forintba került. Csekélység, ha meggondoljuk, hogy Renz rövid itt tartózkodása alatt, százezer forintnál többet keresett. Ő tehát nem érezte a pénzhíányt.

Löversenyek uralják mostanság a lakadt ösztímőzt. A lónemesítés már kezd nagyobb mérvben terjedni, s egyes községek is rendeznek löversenyeket, mint rendezte t. közelébb Bezdan is, már másodsor, s rendezett e hó 15-én a galgavideki agarász-egylet Gödöllőn. A kolozs vári löversenyek pedig e hó 9-én és 11-én folytak le. Első nap nem nagy volt az érdekesség s igen kevés közönség jelent meg, s a futásokban rendszeren csak két ló birkózott. A második futásnál azonban már sokakat érdekelt az 500 db aranyos államdíj sorsa és elég számos közönség gyűlt össze. Gr. Nádasdy Ferenc „Babérja” nyerte el ezt. A versenyekben egyébiránt B. Wasselényi paripái tüntek ki most is. A galgavideki agarász-egylet löversenyé Gödöllő mellett Bessenyő mögött folyt le, s jelen volt a királyné is, ki lóháton érkezett. A futtatások eredménye következő: Földeszek verse nye: futott 5 ló, győztes Szóti György palotai lakos pej ménje. Nagy akadályverseny: futott 5 ló, győztes gr. Szapary Iván „Idalia” nevű lova, második Sztáray János „Álmos” nevű lova. A galgavideki agarász-egylet díjra futott 6 ló, győztes Fáy Béla „Danija”, második gr. Bombelles „Plantagenet” nevű lova. Vigasz tét-sikverseny: futott 4 ló, győztes gr. Eszterházy Miklós „Hanzinger” nevű lova, második Végh György pej heréltje. Végül ügető-verseny volt kocsiakkal. Két koozi versenyzett s Plachy János nyert. E nap kutyakiállítás és ló-kiállítás is láthatott, a ki Gödöllőn megfordult. — A budapesti öszi löversenyek vasárnap kezdődnek.

A konstáninapolyi tüzoltási ügy rendezésére a török kormány gr. Széchenyi Ödön budapesti tüzoltó parancsnokot hívta föl. Széchenyi már el is utazott Follmann Alajos tüzoltói főparancsnoki helyettessel és gr. Csirák Béla tüzoltó segédtséttel.

A herendi nagyhirű gyárt fenyegető pénzügyi veszélyek, mint több lap közli, teljesen elhárultak, s e kitűnő gyár, az ország iparának egyik büszkesége, továbbra is fennmarad.

Halálozások.

Aszalay József, veterán író, ki elmésen és jó humorral kezelte a tollat, s kinek „Szellemi omnibus” és „Szellemi réppentyük” című művei az olvasók széles körében ismertek, meghalt Egereben 77 éves korában.

Hoffmann Frigyes, előkelő polgár, s Budapest város bizottmányának tagja, dúsgazdag kereskedő, meghalt 50 éves korában.

Dr Kocz Frigyes, a n. szbeni jogakadémia tanára, meghalt a múlt héten Szebenben.

Gedeon Kelemen, 184<sup>1</sup>/<sub>6</sub>-ki honvéd-főhadnagy, elhunyt Kassán 46 éves korában.

Isssekutz Marcell, Magyar-Pécsának felszázadig tevékeny jegyzője és utóbbi időkben közigyám, kinek a község fölírágzását köszönheti, elhunyt e hó 8-án.

Szerkesztői mondanivaló. — Sz. J. A történelmi cikkek elég érdekes tárgyu; a közlendők közé soroztuk. — K. Dobsza. O—y. Ilyenmü fölszólalásokat csak úgy vehetnek föl a lapok, ha az illető, nevének aláírásával elvállalja a felelősséget közleményéért. — H—k. G. I. Hova intézzük küldeményünket? — T. E. „Szemrehányás” és társai. A szellem nem lehet megtagadni tőlök. De a nyelv oly pongyola s a külforma majd szabálytalan, majd nehézkes, hogy jelen alakjukban élvezhetetlenek. — „Mi különbség a rőf és méter között?” Ámbár kevesebb szóval s több szabotossággal is lehetett volna végezni, nem haszontalan munka, csak hogy nem lapba való, a hol ismeretterjesztő cikkeket keres ugyan az olvasó, de nem iskolai leztek s gyakorlatot. — P. G. A. „Szók, szók, szók” mondja Hamlet. — H. V. B. Oly kezdetleges dolgok ezek, hogy a költői ruházatot nem érdemlik meg. No de az is csak ahhoz való!

„Az erdei kunyhó” regéjének, nem tudjuk, szolgál-e népmonda alapul; de az itt oly sovány s mégis oly hosszú lére van fölérszve, és a népies előadás természetével ellentétben oly erőteljes nyelven, szofisztizációkkal (pl. babna nép, babonás nép helyett; csontig kinz; sárakatt stb.) van előadva, hogy lehetetlen — nem mondjuk élvezni, de nyugodtan csak végig is olvasni.

Heti-naptár. — Hold változásai. C Utolsó negyed 1. óra 16 perczok reggel.

Szerkesztői mondanivaló.

Szerkesztői mondanivaló. — Sz. J. A történelmi cikkek elég érdekes tárgyu; a közlendők közé soroztuk. — K. Dobsza. O—y. Ilyenmü fölszólalásokat csak úgy vehetnek föl a lapok, ha az illető, nevének aláírásával elvállalja a felelősséget közleményéért. — H—k. G. I. Hova intézzük küldeményünket? — T. E. „Szemrehányás” és társai. A szellem nem lehet megtagadni tőlök. De a nyelv oly pongyola s a külforma majd szabálytalan, majd nehézkes, hogy jelen alakjukban élvezhetetlenek. — „Mi különbség a rőf és méter között?” Ámbár kevesebb szóval s több szabotossággal is lehetett volna végezni, nem haszontalan munka, csak hogy nem lapba való, a hol ismeretterjesztő cikkeket keres ugyan az olvasó, de nem iskolai leztek s gyakorlatot. — P. G. A. „Szók, szók, szók” mondja Hamlet. — H. V. B. Oly kezdetleges dolgok ezek, hogy a költői ruházatot nem érdemlik meg. No de az is csak ahhoz való!

„Az erdei kunyhó” regéjének, nem tudjuk, szolgál-e népmonda alapul; de az itt oly sovány s mégis oly hosszú lére van fölérszve, és a népies előadás természetével ellentétben oly erőteljes nyelven, szofisztizációkkal (pl. babna nép, babonás nép helyett; csontig kinz; sárakatt stb.) van előadva, hogy lehetetlen — nem mondjuk élvezni, de nyugodtan csak végig is olvasni.

Heti-naptár. — Hold változásai. C Utolsó negyed 1. óra 16 perczok reggel.

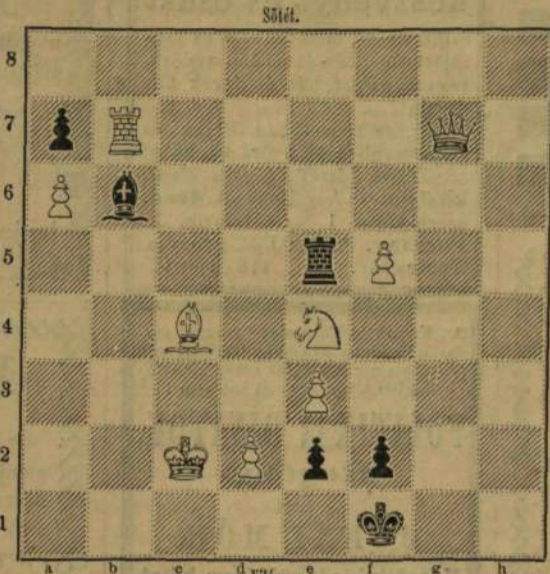
Heti-naptár. — Hold változásai. C Utolsó negyed 1. óra 16 perczok reggel.

Heti-naptár. — Hold változásai. C Utolsó negyed 1. óra 16 perczok reggel.

W. A. „levél” lapos, hosszadalmas; leírskóban vész el. érzelmek helyett. A másik (Mért újítám föl... kezdetű) nagykot mond, de csak oly üresen. Költői tehetség nyomára sehol sem akadunk bennök.

SAKKJÁTÉK.

776. sz. feladv. Grimshav W.-tól (Londonban).



Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

771-dik számú feladvány megfejtése.

(Az angol feladványtörőharmadik díjat nyert feladvány.)

Vil. 86t. 1. Hb4-a2... Ff1-h3 2. Vg6-b1... h3-f1 3. Vb1-b6 matt.

Helesen fejtették meg: Vesprihmen: Fülöp József. — Gelsin: Glesinger Zsigmond. — Debreczenben: Zagyva Imre. — Sziget-Csepén: Mayer Károly. — Egerben: Tilkovszky Fridolin. — Szabadán: Kosztolányi Árpád. — Niskolczon: Hartmann testvérek. — A pesti sakk-kör.

Rövid értesítések: Nagy-Váradon: K. A. Feladványai hibás felállításnak, a lépések nem egyeznek az alakok állásával. Kérjük azok helyreigazítását.

Debreczenben: Z. J. A kérdéses feladványban a jelenlegi állásnál alig mertünk mást ajánlani, mert könnyen mellékfejtésekre szolgáltatna alkalmat, így is csak nagy bajjal tudunk a mellékfejtés hináról kibontakozni. Hogy két alak adhat az utolsó lépésben mattot, az hosszabb lélekzetű feladványoknál csaknem elkerülhetetlen, főleg midőn mindkét mattadó lépés okvetlenül szükséges. Sőt két különböző ellenhuzásai szerint. A feladvány szépsége nem veszté általa, ha az eszme következetesen van benne kidolgozva. Egy futár 65-ön meghúsanata tervezett mattot, mert 5. Sötét Hd4-f5 és nincs matt.

Uj-sakk-kör. Kecskeméten sakk-kör alakult, mely eddig 17 tagból áll, kik nagybórára gyakorlott játékosok. Elnöke a társulatnak: Lestár Péter, jegyzője: Madarassy László, pénztárnoka: Kiss József. Hogy a kör mielőbb életeljen adja, legközelebb versenyjatszámra hívja ki a pesti sakk-kört. Örömmel üdvözöljük a kecskeméti sakk-kört a nyílvanosság terén s ohajjtjuk, hogy minél több barátot szerezzon királyi játékkunknak. Rovatunk mindig kiváló érdeklök fogja kísérni az ifju kör működését.

Tartalom.

Czernak N. János (arcepék). — Régihib magyar írók esarmka, II. (folyt.). — Olaszországi képek. II. (képpel). — Gróf Armin (arcepék). — A Lakon-sziklavölgy Hátsó-Indiában (képpel). — Az új szinek. — Kihitai nyálánságok. — Utazás a tenger alatt (vége, képpel). — Egyveleg. — Melléklet: A vízből való élet-és vagyonmentés eszközei. — Budapesti nyomorultak. II. — A hétről. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Heti naptár.

Felélis szerkesztő: Nagy Miklós. (L. czukor-utca 11. sz.)

BUDAPESTI KALAUZ.

Directory section containing various categories: AGYAGÁRUK, ÁSVÁNYVIZEK, BADOGOS-ÁRUK, BANK-ÉS VÁLTÓ-ÜZLETEK, BUTOROK, CZIPÓÁRUK, DIVAT-S NŐI PIPERE-ÁRUK, DÍSZMŰ GYÁRI ÁRU RAKTÁRAK, HIRLAPOK ELADÁSA, ILLATSZERÁRUK, KÜLFÖLDI ÜGYNÖKSÉGEK, KÖNYVKERESKEDÉSEK, KÖNYVNYOMDÁK, LÁMPÁK ÉS CSILLÁROK, LÁTNIVALÓK, LÉGYNOMÁSÚ TÁVIRDÁK, LŐPOR, MÉTERMÉRTÉK ÉS RENDSZER, PAPIR-KÁRPITOK, PAPIR-RAJZ-ÉS FESTŐSZERKERESKEDŐK, POSZTÓTÁR, RUHARAKTÁRAK, SZÁLLODÁK, TAKARÓPAPIROS, THEA ÉS RHUM, ÜVEGKERESKEDÉS, VARRÓGÉPEK, ZONGORA-RAKTÁRAK.

HIRDETESEK.

Ingen s bérmentve küldi szét a legújabb lotto-nyereményjegyzéket 1874—1875. évre

Orlicze K., mennyiségügyi tanár Berlinben, Wilhelmstrasse 125. Tudakozásokra azonnal válasz adatik.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT” magyar irodalmi intézet és könyvnyomda kiadásában (Budapest, egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

NEMET NYELVTAN

közép-, real-, polgári iskolák, képezdek stb. számára s magán használatra.

Irtta Graf Jakob, tanár a kolozsvári reform. főtanodában. ELSŐ RÉSZ. — Ára 80 krajczár.

Dr. Pattison-féle

köszvény-gyapot

azonnal enyhít és gyorsan gyógyít mindenemű köszvényt és csúzt

mint: arc-, mell-, nyak- és fogfájást, fej-, kéz- és térdköszvényt, tagszaggyógyítást, hát és derék fájdalmat.

Egész csomagban 70 kr. és félcsomagban 40 kr-ért kapható: Török József gyógyszer Pest, király-utca 7. sz. Bókan A. Arad, szerb-utca 1. sz. Heinrich F. Pozsony, Pecher J. E. gyógyszer Temesvár. 418 (2-9)

GERENDAY A.

granit s márványmű gyáriraktárai

léteznek „Mária-Valeria-utca” szögletén, a görög egyház átellenében és a „piaristák” épületében, — sarok — dunapart és plébánia-téren Budapest.

Ajánlja nagyválasztékban SIREMLÉK KÉSZLETEIT legutányosabb ár mellett.

Farkas H. és társa

Budapest, váci-utca 16. szám

ajánlja dúsán felszerelt női ruhák és felöltönyök, továbbá diszöltönyök, utazó- és séta-öltöny raktárát a legolcsóbb árak mellett.

KERTÉSZ és ESERT

Budapest, Dorottya-utca 2-dik szám, a „magyar király” című szállóval szemközt, ajánljuk a következő

SPORT-CZIKKÉK

dús választékát: Vadászfegyverek. Revolverek. Lovagló-szerek

Egyesüvű perocsülős fegyverek: Lefauchoux-fegyverek, 12-es és 16-os caliberes Rubancsovék

Kétüvű perocsülős fegyverek: Rubancsovék, 12-es és 16-os caliberes, 12-es és 16-os caliberes

Hátültöltő kétesüvű Leucaster fegyverek. Legújabb szerkesztésű, Rubancsovékkal frt 45, főmunká különösen damaszkosokkal frt 55

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Uj találmányok: Henry Rife amerikai hátültöltő, ismételt golyófejtő

Épen most jelent meg

GYŐR MEGYE ÉS VÁROS EGYETEMES LEIRÁSA.

A magyar orvosok és természetvizsgálók 1874-ben Győr városában tartott XVII-dik nagygyűlésének emlékül nyújtja

méltóságos és főtisztelőmd Dr. KRUESZ KRIZOSTOM, a pannonhalmi szt. Benedek-rend főpátpája, szt. István rend lovag-keresztosa, a magyar orvosok és természetvizsgálók XVII. nagygyűlésének elnöke.

Szerkeszté FEHÉR IPOLY, pannonhalmi bencés tanár, a magyar orvosok és természetvizsgálók XVII. nagygyűlésének titkára.

Ára füve 5 frt. Kapható: Budapest, (egyetem-utca 4-ik szám) a „Franklin-társulat” kiadói hivatalában és a benzések könyvtáránál hivatalosan Pannonhalmán.

A „Franklin-Társulat”

magyar irodalmi intézet és könyvnyomda (Budapest, egyetem-utca 4-dik szám) megjelent és minden könyvárusnál kapható:

DOMBEY ÉS FIA.

Regény. Irtta DICKENS KÁROLY. Fordította BÚS VITÉZ.

Öt kötet. — Ára füve 5 forint.

Jósika Miklós regényei. 52.

Uj olesó kiadás. EGY KÉTEMELETES HÁZ PESTEN.

Novella egy kötetben. Ára füve 50 krajczár.

Cs. kir. szab. általános biztosítás (Assicurazioni Generali) Triestben.

NEGYVENNEGYEDIK MÉRLEG az 1873. év minden működéséről az életbiztosítások kivételével.

Table with columns for Actívák, Passívák, and various financial items. Includes sub-headers like 'Actívák', 'Passívák', and 'Összes bevétel'.

HARMINCZNYOLCADIK MÉRLEG az 1873. évi üzletéről.

Table with columns for Actívák, Passívák, and various financial items. Includes sub-headers like 'Actívák', 'Passívák', and 'Összes bevétel'.

A cs. kir. szab. „Assicurazioni Generali” igazgatósága. Igazgatók: Della Vida S., Hagenauer J., Murguro J., Amb. di S. Ralli. Vezérigazgató: Levi M.

Mérgeszámla 1873. december 31-én.

Large table with multiple columns for various bank and financial items, including 'Actívák', 'Passívák', and 'Összesen az igazgatóságnál Triestben van'.

A cs. kir. szab. „Assicurazioni Generali” vezérigazgatója Magyarországon. ELLENBERGER, KRELLWITZ, ROTT. Iroda Budapest, József utca 10. szám.

